

TODUP E-1 BİR FİKRİM VAR

Çocuklara mahremiyet eğitimi nasıl vermeli?

Ebeveynlere yönelik bir bilgilendirme çalışması

Ayşe AYBEK, Baylar SADIGLI, Eda SEVİNÇ, Eda YURTARSLAN, Erdem ERDOĞDU, Ezgi KALKAN, Firuze Beyza GÖZEL, Furkan ÜNAL, Gökhan MEMİŞ, İbrahim Halil AĞIR, Selma YILDIZ, Şerif Koray YALÇIN, Tayfun ÇAĞLAR, Tunahan TECEL, Yağmur VAR, Yavuz ÖMÜR

DANIŞMAN:

Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan AKPINAR

Gerekçe

Mahremiyet kavramı, başkalarının sınırlarını ihlal etmeyen ve kendi sınırlarını belirleyen bedensel, duygusal düşünsel ve sosyal özerklik olarak tanımlanabilir. Mahremiyet hakkı ise, kişilerin yalnız başına kalabildikleri, istedikleri gibi düşünüp davranabildikleri, başkalarıyla hangi yer, zaman ve koşullarda ne ölçüde ilişki ve iletişim kuracaklarına bizzat kendilerinin karar verebildikleri bir alan ve bu alan üzerinde sahip olunan hakkı ifade eder. İnsanın günlük yaşantısının çok önemli bir parçasını oluşturan mahremiyet hakkı, başkalarını tamamen dışlamak veya onlarla olan ilişkiyi tümüyle kesmek anlamına gelmez. Sadece bir kimsenin, kendi hayatını başkalarıyla ne ölçüde paylaşacağını belirleme hakkına sahip olduğunu ifade eder (1,2).

Başkalarının mahremiyetine saygı gösteren ve kendi mahremiyet hakkını koruyan bireyler için mahremiyet kavramının çocukluktan kazandırılması önemlidir. Mahremiyet eğitiminde amaç çocuğa çekingenlik kazandırmak değil özel alan tanımlayarak değerlilik duygusunu arttırıp kendi özerkliğini yönetebilecek bir güce erişirme, çocukların duygularını denetleme yerine ona kendi duygularını denetleyebilme yeteneği kazandırmaktır. Mahremiyet eğitimi çocuğun içinde bulunduğu platformlarda ve toplumda kendi özerkliğini koruması için son derece gereklidir (1,2).

Gerekçe

Üstelik Adli Tıp Kurumuna her ay ortalama 650 çocuğun cinsel istismarı vakası gönderildiği ve her dört tecavüz vakasından birinin çocuklara yönelik olduğu düşünüldüğünde, mahremiyet eğitiminin çocuğun özerkliğini güçlendirerek çocukların cinsel istismarını önlemede katkısı olacağı da düşünülmektedir (3).

Bununla birlikte literatürde çocukta mahremiyet eğitimi konusunda az sayıda çalışma bulunduğu ve bu çalışmaların daha çok ergenlerde sosyal medya mahremiyeti hakkında olduğu görülmüştür.

Çocuklara mahremiyet eğitiminin nasıl verilmesi gerektiği hakkında ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bir Çalıştayı (1) ve Pedagoji Derneği'nin bir önerisi (4) dışında bilgiye rastlanmamıştır.

Gerekçe Kaynaklar:

- 1.T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Mahremiyet Eğitimi Çalıştayı Sonuç Raporu (Temmuz 2017)
- 2.Hasta Mahremiyeti Özelinde Mahremiyet Kavramı ve Koruma Yöntemleri <http://www.ozkurt.av.tr>
- 3.Dr. Başar ÇOLAK Çocuk İstismarı Sunumu, Tıp Fakültesi Konferans Salonu (Kasım 2018)
- 4.Pedagoji Derneği Önerisi (Şubat 2013)

Amaç

Projemizin amacı Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniği'nde Çocuklara mahremiyet eğitimi nasıl verilmeli konusunda hazırladığımız broşür ile ebeveynleri bilgilendirmek ve çocuklarının mahremiyetine ilişkin tutum ve davranışları hakkında ebeveynlerden bilgi almaktır.

Gereç ve Yöntem

- (1) Literatür taramasıyla elde edilen bilgiler doğrultusunda bir broşür hazırlandı, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı uzmanı Prof. Dr. Özlem Yıldız Gündoğdu'nun uzman görüşünün ardından son şekli verildi.
- (2) Literatür taramasıyla ve hazırlanan broşür doğrultusunda ailelerin çocuklarının mahremiyetine yönelik tutum ve davranışları hakkında bir anket oluşturuldu. On ebeveyn ile yapılan pilot çalışma ile anketin anlaşılabilirliği sınandı. Bu veriler çalışmada kullanılmadı.

ÇOCUKLARA MAHREMİYET EĞİTİMİ NASIL VERİLMELİ?

Tüm çocukların kendi özel alanına farkına varabilme, sosyal hayatın içinde kendi özel alanını koruyabilme, diğer insanların özeline saygı duyarak kendisi ile çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyabilme becerilerini kazanabilmeleri önemlidir. Mahremiyet eğitimi, çocuğa "ürün" duygusu ile çekingenlik kazandırmak değil, insan olmanın kaynaklarından değerli bir güce ile kendi özerkliğini yönetebilecek bir güçte erişime, çocuğun ona kendi kazandırma eğitimi değil, yeteneği kazandırma eğitimidir.

Adli Tıp Kurumu'na her ay ortalama 650 çocuk cinsel istismarı vakası gönderilmektedir ve her dört tecavüz vakasının birinin çocuklara yönelik olduğu görülmektedir. Mahremiyet eğitiminin olduğu çocukların önlemede katkısı olduğu da bilinmektedir. Prof. Dr. Başar ÇOLAK Çocuk Gelişimi Uzmanı (2018)

Bu broşür T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Temmuz 2017) ve Pedagoji Derneği Önerisi (Şubat 2013) çerçevesinde Toplumsal Duyarlılık Projesi grubu olarak hazırlanmış, çocuk psikiyatrisi uzmanı tarafından gözden geçirilmiştir.

Sayın Katılımcı,

Tüm çocukların, kendi özel alanının farkına varabilme, diğer insanların özeline saygı duyarak kendisi ile çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyabilme becerilerini kazanabilmeleri önemlidir. Ancak özel alan tanımında kültürel özellikler önem taşıdığından açık sınırlar koyabilmek çok kolay değildir. Biz Tıp Fakültesi 1. Sınıf öğrenci olarak Toplumsal Duyarlılık Projesi kapsamında çocuk sağlığı hastalıkları polikliniğine çocuklarını getirmiş olan siz anne babaların 0-6 yaş grubu çocukların mahremiyetine ilişkin davranışlarını öğrenmeyi amaçladık. Araştırmamıza katılmak tamamen gönüllülüğünüze bağlıdır ve reddetmeniz veya başlandıktan sonra vazgeçmeniz herhangi bir yararın kaybına neden olmayacaktır. Soruların hepsini yanıtlamak araştırmaya katılmaya onam verdiğiniz anlamına gelecektir. Araştırma sonunda size T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Mahremiyet Eğitimi Çalıştay Sonuç Raporu (Temmuz 2017) ve Pedagoji Derneği Önerisi (Şubat 2013) çerçevesinde Toplumsal Duyarlılık Projesi grubu olarak tarafımızdan hazırlanmış, çocuk psikiyatrisi uzmanınca kontrol edilmiş olan ve 0-6 yaş çocuklarda mahremiyet eğitime ilişkin genel öneriler sunan bir broşür sunulacaktır.

Araştırmamıza katıldığınız için teşekkür ederiz.

Grup Bir Fikirim Var Ayşe Aybek, Baylar Sadıqlı, Beyza Fıruze Gözel, Eda Sevinç, Eda Yurtarslan, Ezgi Kalkan, Furkan Ünal, Gökhan Memiş, Hamit Tunahan Tecel, İbrahim Halil Ağır, Salih Erdem Erdoğan, Selma Yıldız, Şerif Koray Yalçın, Tayfun Çağlar, Yağmur Var, Yavuz Ömür Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Aslıhan Akpınar (02623037055)

Yanıtınız: Kadın () Erkek ()

Yaşınız/Çocuklarınızın Yaşı:

Eğitiminiz:

Okul () Lise () Üniversite ()

Yaşadığınız Kaç Çocuğunuz Var?

Çocuklarınızın Kendilerine Ait Odası Var mı? Evet () Hayır ()

Hangi bir yerinde kendine ait bir özel alanı var mı? Evet () Hayır ()

Çocuklarınızın Kapısı Kapanı İken Odasına Girmek İstediginizde veya evdeki özel alanına

girmenizde İzin Alıyor Musunuz?

Çocuk Zaman () Bazen () Çoğu Zaman

Gereç ve Yöntem

- (3) Anketin uygulanacağı yer ve zaman belirlendi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı'ndan gerekli izinler alındı.
- (4) 12-14 Aralık 2018 tarihlerinde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğinde 63 ebeveyn ile anket çalışması gerçekleştirildi, anket sonrasında bilgilendirme yapıldı ve katılımcılara broşürler sunuldu.

Bulgular

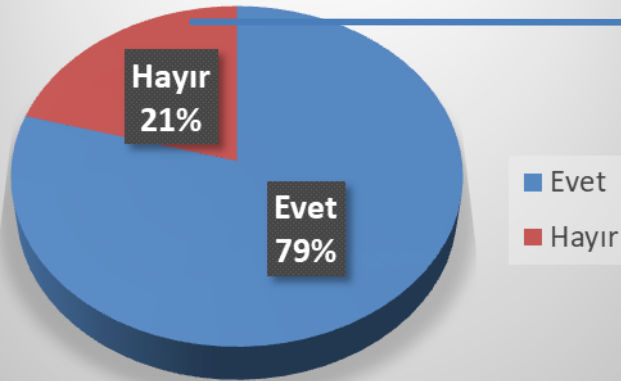
- Araştırmamıza katılmayı kabul ederek anket formunu yanıtlayan kişi sayısı 63'tü. Ebeveynlerin yaş ortancası 36, çocuklarınıninki ise 5'ti.
- Katılımcıların çoğunluğu en az lise mezunuydu, birden fazla çocuğa sahipti ve çocukları 0-6 yaş arasındaydı.

Özellik	n (%)
	63 (100)
Ebeveyn Yaşı	
20'li	14 (22,2)
30'lu	29 (46,0)
40 yaş ve üstü	20 (31,7)
Ebeveynin Eğitim Durumu	
İlkokul	11 (17,5)
Ortaokul	7 (11,1)
Lise	25 (39,7)
Üniversite	20 (31,7)
Çocuk Sayısı	
1	27 (42,9)
1'den fazla	36 (57,1)
Çocuk Yaşı	
0-6 yaş	39 (61,9)
7 yaş ve üstü	24 (38,1)

Bulgular

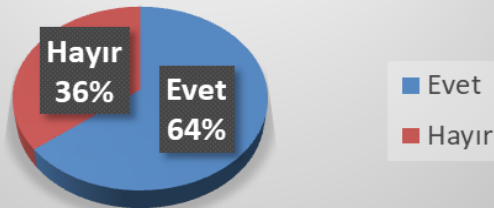
Kendi Odası Var Mı?

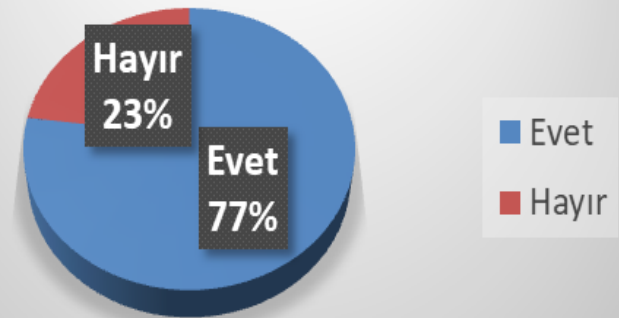
Odası Yok ise Özel Alanı Var Mı

Odasına/Özel Alanına Girmek İsteddiğinizde İzin...

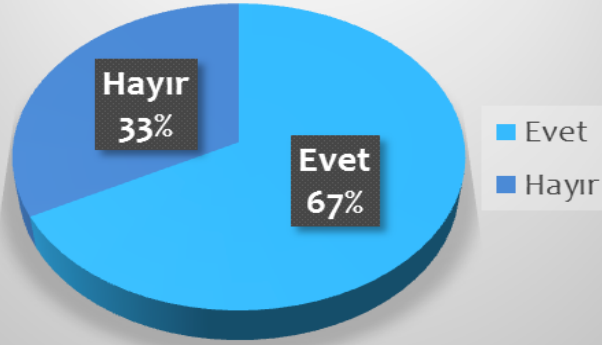
Yalnız Mı Yatıyor?

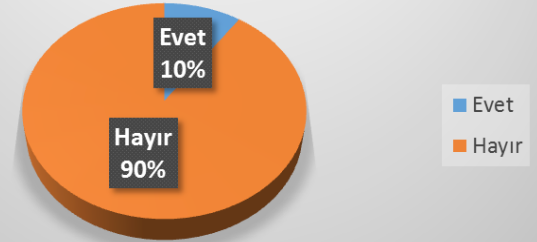

Bulgular

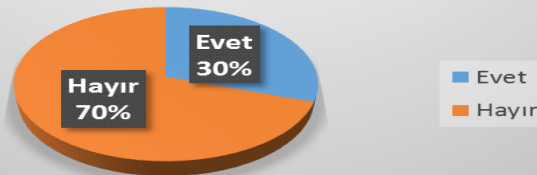
Çocuğunuz Odanıza İzin Alarak Mı
Giriyor?

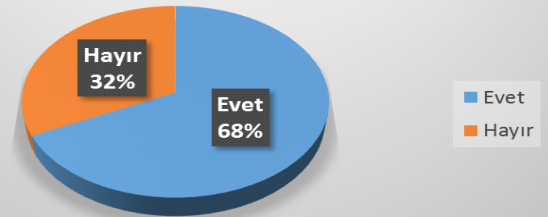
Çocuğunuzun İç
Çamaşırlarını Başkaları
Yanında Değiştiriyor
Musunuz?

Çocuğunuzun Yanında
İken Siz veya Eşiniz
Kıyafetlerinizi
Değiştiriyor Musunuz?

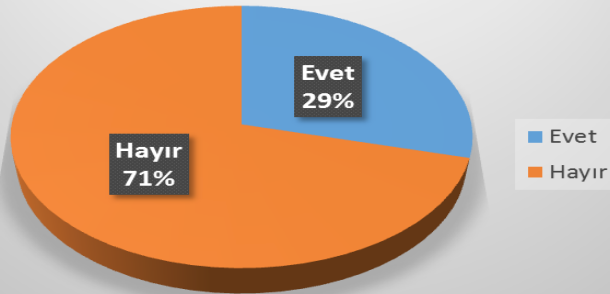
Çocuğunuzun Kıyafetlerini
İzin Alarak Mı
Değiştiriyorsunuz?

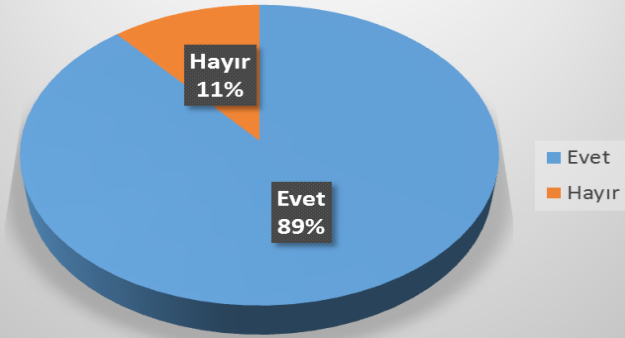

Bulgular

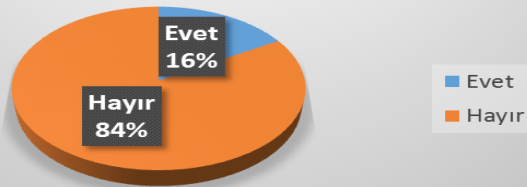
**Çocuğunuz ile Birlikte
Banyo Yapıyor
Musunuz?**

**Çocuğunuz Tuvaletteyken
Kapıyı Kapatıyor Musunuz?**

**Çocuğunuzu Kardeşi,
Kuzeni, Yakını Vb. İle
Birlikte Yıkıyor
Musunuz?**

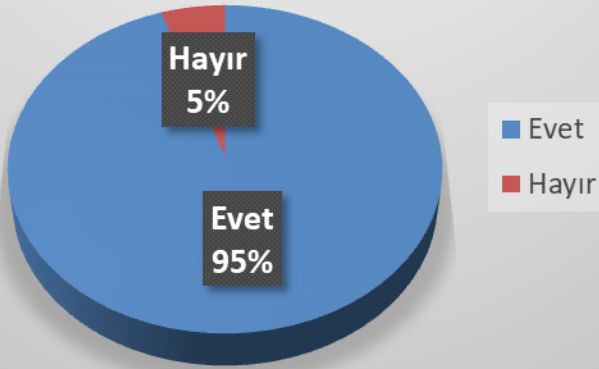
**Çocuğunuzu Öperken,
Severken Veya Bedeni İle
İlgili Bir Şaka Yaparken İzin
İstiyor Musunuz?**

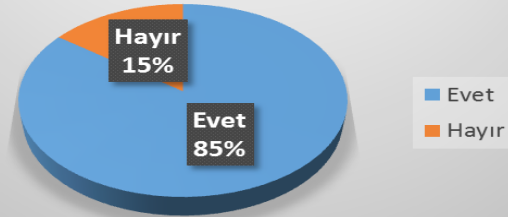

Bulgular

**Çocuğunuza,
Vücudunda Özel
Bölgeler Olduğunu
Öğretiyor Musunuz?**

**Sizce Çocuğunuzun
Saygı Duymanız
Gereken Özel Bir
Alanı Var Mı?**

**Sizce Çocuğunuzun
Mahremiyetine Saygı Duyuyor
Musunuz?**

ÇOCUKLARA MAHREMİYET EĞİTİMİ NASIL VERİLMELİ?

Tüm çocukların, kendi özel alanının farkına varabilme, sosyal hayatın içinde kendi özel alanını koruyabilme, diğer insanların özeline saygı duyarak kendisi ile çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyabilme becerilerini kazanabilmeleri önemlidir. Mahremiyet eğitimi, çocuğa “utanç duygusu ile çekingenlik kazandırmak” değil, insan olmaktan kaynaklanan değerlilik duygusu ile kendi özerkliğini yönetebilecek bir güce erişirme; çocuğun duygularını denetleme eğitimi değil, ona kendi duygularını denetleyebilecek yeteneği kazandırma eğitimidir.

Adli Tıp Kurumu’na her ay ortalama 650 çocuk cinsel istismarı vakası gönderilmektedir ve her dört tecavüz vakasının birinin çocuklara yönelik olduğu görülmektedir. Mahremiyet eğitiminin çocuk tacizlerini önlemede katkısı olduğu da düşünülebilir. (Prof. Dr. Başar ÇOLAK Çocuk İstismarı Sunumu, 2018)

Bu broşür T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Mahremiyet Eğitimi Çalıştayı Sonuç Raporu (Temmuz 2017) ve Pedagoji Derneği Önerisi (Şubat 2013) çerçevesinde Toplumsal Duyarlılık Projesi grubu olarak tarafımızdan hazırlanmış, çocuk psikiyatrisi uzmanı tarafından gözden geçirilmiştir.]

Çocuklara Mahremiyet Bilincinin Kazandırılmasına İlişkin Öneriler Bebeklik Dönemi (0-3 Yaş) ve Okul Öncesi Dönemi (3-6 Yaş) olarak ele alınmakta çocuğun anlayabileceği ve katılabileceği oranda aşağıdaki öneriler sunulmaktadır.

1.Adım: Özel Alan Tanımlayın

Çocuğun kendi mahremi, özel alanını koruyabilmesi için öncelikle bu alanı çocuğa tanımlamak gerekir. Vücudun kişiye özel olan bölgeleri, bu bölgelerin gizlenmesi gerektiği çocuğa iki yaşından itibaren yavaş yavaş anlatılabilir. Bu özel alan ailenin yaşadığı topluma ve sahip olduğu inanca göre değişmekle birlikte genel olarak cinsel bölgeleri kapsar. Her aile kendi inancına, düşüncesine göre çocuğun vücudunda mahrem alan tanımlayabilir. Bu alanın başkalarından gizlenmesi ve anne-baba ve doktorlar dışında bu bölgeye kimsenin dokunmaması gerektiği çocuğa öğretilmelidir.

2.Adım: Odanıza İzin Alarak Girmesi Gerektiğini Öğretin

Çocuklara dört-beş yaştan itibaren anne-babanın odası kapalı ise odaya kapıyı çalarak ve izin alarak girmesi gerektiği öğretilmelidir. Çünkü bu oda anne-babanın özel alanıdır ve özel alanlara girişte izin alınır. Odaya izinsiz girdiğinde çocuğa, “Odamızda giyiniyor olabiliriz, bu yüzden kapı kapalı ise tıklatıp izin alarak içeri girmelisin şeklinde” açıklama yapılabilir. Çocuğun odasına girerken kapısının çalınması çocuğa iyi bir model oluşturacaktır.

3.Adım: Tuvaletin Kapısını Kapalı Tutması Gerektiğini Öğretin

Çocukların iki yaş civarında tuvalet alışkanlığını kazanması, dört yaş civarında tuvalet sonrası temizliklerini yapmayı öğrenmesi beklenir. Anne-baba bu dönemleri dikkate alıp çocuğa tuvalet eğitimi verebilir ve eğitimin bir parçası olarak tuvalette yalnız olunması, başkalarının göreceği şekilde tuvaletini yapmaması gerektiği çocuğa anlatılabilir. Anne-baba belirlediği bu kurala kendisi uyarırsa, çocuğun bu kuralı öğrenmesi daha kolay olacaktır.

4.Adım: Çocuğun Özel Alanlarına Saygılı Olun

Küçük yaştan itibaren çocukları başkalarının yanında giydirmemek, altlarını değiştirirken bile bir başka odaya götürmek çocuğun mahremiyetine saygıyı gösterir. “Daha küçük” diye düşünerek çocuğu iç çamaşırına varıncaya kadar başkalarının önünde soyup giydirmek doğru değildir. Özellikle dört-beş yaşından sonra çocuğu iç çamaşırı ile yıkamak, iç çamaşırı çıkarırken ve temizlerken gözleri kısarak ya da başı hafif yana çevirerek o alana saygı gösterdiğimizi hissettirmek çocuklarda mahremiyet duygusunun gelişmesine katkı sağlayacaktır.

5.Adım: Çocuğun Cinsel Organlarını Sevgi Objesi Yapmayın

Küçük çocukları cinsel organlarına dokunarak, onları konu yaparak sevmek, onların özel

alanlarının ihlalidir. Ayrıca çocukları cinsel organlarını konu ederek sevmek, onları kendilerini kötü niyetli yabancılardan korumak konusunda etkisiz kılabilir. Çocuk, bir başkası özel alanına dokunmak istediğinde bunun iyi mi yoksa kötü mü olduğunun ayrımını yapamayabilir. Bu sebeple bezlemek, pişik kremi sürmek ve temizlemek durumlarında bile abartıya kaçmamak, aşırı baskı uygulayarak silmemek, çocuğun cinsel organlarıyla oynamamak daha doğrudur.

6.Adım: Özel Mekân Tanımlayın

İlkokul dönemi ile birlikte çocuklar için evde bir çekmece ya da sepet belirlenip, çocuğa özel eşyalarını buraya koyabileceği söylenebilir. İlk başlarda çocuklar buraya gerekli gereksiz birçok şeyi koyabilir, ancak zamanla daha seçici davranacaklardır. Onun bu özel alanını anne-babanın izin alarak kullanması çocuğun özel alan düşüncesini pekiştirir.

7.Adım: Ebeveynle ve Kardeşle Yatakları Ayırmak

Bebeğin yatağının anne-baba yatağından ne zaman ayrılacağı tartışmalı bir konudur. Kimi ebeveynlik ekolleri çocuğa dilediği kadar müsaade ederken, kimi yaklaşımlar ise daha katı bir yaklaşımla çocuğun odasının ve yatağının ayrılmasını savunmaktadır. Bu konuda genel yaklaşım şu şekildedir: Altı aya kadar çocuk annesi ile yatabilir. Altı aydan sonra ise annesi ile aynı odada yer yatağında ya da beşikte yatabilir.

İki yaşla birlikte çocuk yavaş yavaş bağımsızlığını kazanır ve kendi başına yemek yemeye, yolda kendi başına yürütmek istemeye başlar. Bu dönem gelişim olarak da çocuğun odasının ayrılacağı bir zamandır. Ancak yalnızlık, anneden ayrılma, karanlık gibi konularda aşırı duyarlı ve kaygılı olan çocukların zorla yataklarını ayırmak doğru değildir. Öncesinde var olan kaygılar uzman yardımı ile giderilmeli, sonrasında yatak ayırımına gidilmelidir.

8.Adım: Kız ve Oğlan Çocukların Odalarını Ayırın

Kız ve oğlan kardeşlerin ilkokul dönemiyle birlikte odaları ayrılmalıdır. Çünkü beraber bulundukları odada, giyinip soyunurken, yatarken, temizlenirken birbirlerinin özel alanını ihlal edebilirler. Ayrıca okulla birlikte çocuklara vücudunun dışında iç çamaşırlarının belki de özel eşyalarının (günlük vb.) bulunduğu bir özel alan da gerekebilir. Bu alanın farklı odalarda olması daha doğru olacaktır. Yer darlığı gibi sebeplerle bu konu ertelenmemelidir. Gerekirse diğer bir odada bir köşe oluşturularak çözüm bulunmalıdır. ‘Onlar kardeş bir sorun olmaz’ diye düşünmek kadar, bu konuda aşırı kaygılı davranıp endişelerimizi çocuklara hissettirmek de sakıncalıdır.

9. Adım: Özel Alan İhlallerine Tepki Verin

Çocukla birlikte dışarıda gezerken veya televizyon izlerken aniden karşımıza mahremiyet ihlali içeren sahneler ve durumlar çıkabilir

Bu gibi durumlarda çocuğa bir şey demeden onun duyacağı şekilde mahremiyet ihlali yapan kişiye tepki belli edilebilir. Örneğin bir televizyon sahnesinde arkadaşlarının mahrem alanına şaka amaçlı dokunan kişiye seslice kızılabilir. “İnsanların özel yerlerine dokunulmaz” gibi cümlelerle tepki belli edilebilir. Böylece çocuk anne-babanın tepkilerini modelleyerek mahremiyet ihlallerine karşı duyarlı hale gelir. Çünkü çocuklar anne-babaların kendilerine değil de başkalarına verdikleri tepkiler yoluyla daha kolay öğrenmektedirler.

Sonuçlar ve Öneriler

- Pedagoji Derneği ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalıştayı önerileri doğrultusunda hazırlanan broşür çerçevesinde çalışmamıza katılan ebeveynlerin çocuklarının mahremiyetine yönelik davranışlarını değerlendirdiğimizde, çoğunluğunu çocuğun saygı duyulması gereken özel bir alanı olduğunu düşündüğünü ve bu alana saygı gösterdiğini bildirmiştir.
- Genel olarak çocuklarının mahremiyetine saygı gösterecek şekilde (örn. özel alanına izin alarak girmek, çocuğun iç çamaşırlarını başkalarının yanında değiştirmemeye, başkalarıyla yıkamamaya, tuvaletten kapıyı kapatmaya özen göstermek, çocuklarına çocuğun vücudunda özel bölgeler olduğunu öğretmek) davrandıkları sonucuna varılmıştır.
- Ancak çalışmanın az sayıda katılımcıyla bir ön çalışma olarak yapıldığı düşünüldüğünde sonuçları genellemek mümkün görünmemektedir.
- Bu nedenle çocuğun içinde bulunduğu platformlarda ve toplumda kendi özerkliğini koruması için gerekli olan mahremiyet eğitimi konusunda çocuklara ve ebeveynlere yönelik bilgilendirme çalışmalarının sürdürülmesini öneriyoruz.

TODUP E-1 BİR FİKRİM VAR

Teşekkürler